מדרש · אגדה · בתי מדרשות · חלק א

מדרש לפרשת ראה

שופטים תצא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מדרש לפרשת ראה שופטים תצא

מקור הטקסט: ובלכתך בדרך

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מדרש-לפרשת-ראה-שופטים-תצא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

טו

ראה ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה משל לאחד שהיה יושב בפרשת דרכים והיו לפניו שני שבילין אחד שתחלתו מישור וסופו קוצים ואחד שתחלתו קוצים וסופו מישור ובני אדם בדרך שתחלתו מישור וסופו קוצין הן עוברין (א' העוברים וא') ואותו האיש שישב בפרשת דרכים כשראה שמבקשים בני אדם לעבור בהן היה קורא להן ואומר להם [הדרך] שתחלה קוצין כשאתה מהלך שתים שלש פסיעות [ובאת] לקוצין ודרדרים ידעת בה טובת זה ורעתה וידעת רעת זו וטובתה כך משה אמר להן ישראל את הברכה וגו' אם אתם עושין מצות ומעשים טובים בעולם הזה שכרכם צפון לפני צד' הקדוש ברוך הוא הקדוש ברוך הוא מענה אותם בעולם הזה כדי שיעלו למעלה עליונה [בעולם הבא] שנאמר (דברים ח טז) להטיבך באחריתך וכן הוא אומר (ירמיה כט יא) כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חושב עליכם נאם ה' מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה אבל אם אתם עוזבים [את הקדוש ברוך הוא והולכין] אחר עבודה [זרה מעשים] טובים (שביאין) [שבידיהן] אלו הקדוש ברוך הוא משלם להם בעולם [הזה כדי] שירדו למדריגה התחתונה לעתיד שנאמר (משלי ד יט) דרך רשעים כאפלה וגו' וכן הוא אומר (שם טז ב) כל דרכי איש זך בעיניו ואומר (קהלת ב יד) והכסיל בחשך הולך:

בוא וראה כמה חביבה ארץ ישראל לפני הקדוש ברוך הוא שרוב מצות קבועות בה וכל מי שמהלך בדרכיו של הקדוש ברוך הוא זוכה להיות מן משרתיו שנאמר (תהלים קא ו) עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי הולך בדרך תמים הוא ישרתני:

שופטים ושטרים אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט (תהלים פב א) שלשה נקראו בלשון הזה הקדוש ברוך הוא נקרא אלהים שנאמר (בראשית א א) בראשית ברא אלהים וגו' עבודה זרה נקראת אלהים שנאמר (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים וגו' דיין נקרא אלהים שנאמר (שם כב כז) אלהים לא תקלל וגו' בזמן שהדיין דן כראוי הוא כאלהים של מעלה מה הקדוש ברוך הוא בצדק ובמשפט מנהיג את העולם אף שופט בצדק ובמשפט מנהיג הבריות ובזמן שמטה משפט ולוקח שוחד ומצדיק רשע ומרשיע צדיק הוא כעבודה זרה מה עבודה זרה כלה מן העולם שנאמר (ישעיה ב יח) והאלילים כליל יחלוף אף הוא כלה מן העולם לפיכך משה מזהיר את ישראל למנות שופטים נאמנין עליהן:

דבר אחר שפטים ושטרים אם שופטים למה שוטרים ואם שוטרים למה שופטים אמר להן משה לישראל מנו שוטר למעלה מן השופט שאם חזק ורך יבוא אל השופט ויהיה

דין על החזק ואינו מקבל עליו את הדין מוליכין אותו אצל השוטר כופתו ומלקה אותו ומקבל דין בעל כרחו לכך הזהיר אותן למנות שוטרים למעלה מן השופטים:
שבע מדות יש בשופטים ארבעה בפסוק אחד (שמות יח כא) ואתה תחזה מכל העם וגו' [ושלשה בפסוק אחר] (דברים א יג) הבו לכם אנשים חכמים וגו' אמר משה לישראל שופטים שתמנו עליכם אם אין מצויה בהן אחת מן המדות הללו לא [תוכלו] למנותן עליכם:
תתן לך בכל שעריך בשעה שיתכנסו בעיירות שאתם יושבים בהם בכל עיר ועיר תמנו:
אשר ה' אלהיך נותן לשבטיך שיהיה בכל שבט ושבט דיין משבטו לדון את שבטו:
שפטו את העם ובזמן שהבעלי דינין עומדים לפני הדיין יהיה הדיין יודע שהשכינה עומדת שם שנאמר (תהלים פב א) אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט שהוא משקיף על הדיין האיך מעמיד את הדין אם לשקר אם לאמת וכן יהושפט אמר להשופטים שנאמר (דברי הימים ב יט ו) ויאמר (יהושפט) אל השופטים ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי לה' ואף בעלי הדינין שעומדים לפני הדיין לא לפני אדם הן עומדין לפני ה' הן עומדין שנאמר (דברים יט יז) ועמדו שני האנשים וגו':
אמר להן משה לישראל לא תטה משפט לא תכיר פנים שלא ישא לפשעכם לפי שכתוב בהקדוש ברוך הוא (דברים י יז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד אינו נושא פנים לא לצדיק ולא לעשיר ואחד עושה לו מפעל שנאמר (איוב לד יא) כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו אף אתם אל תשאו פנים לא לעני ולא לעשיר שאם לא תשאו פנים הקדוש ברוך הוא נושא לכם פנים שנאמר (יחזקאל כ ו) נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים וכל מי שמטה משפט עובר על שלש עשרה אזהרות שנאמר לא תטה וגו' ולא וגו' (שמות כג ח) ושוחד לא תקח וגו' (ויקרא יט טו) לא תעשו עול במשפט וגו' (דברים א יז) לא תכירו וגו' (ויקרא יט לה) לא תעשו עול (דברים א יז) לא תגורו מפני איש (שמות כג ו) לא תטה משפט:
היכן מצינו ששחד יעור עיני חכמים שנאמר (בראשית כז א) ויהי כי זקן יצחק וגו' משתי מדות נכהו עיניו מעשו מעבודה זרה ומפני צייד שהיה מאכילו ויאהב יצחק את עשו נחשב עליו לשחד וכן הלוקח שוחד:
תצא.... ועליו אמר ישעיהו (נד יז) כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי מה הוא כל כלי יוצר עליך אמר ר' שמעון בר נחמני אלו אומות העולם שהן דומין לכלי מה כלי זה כשהוא בולה אין לו

תקנה כך אומות העולם כשהן אובדים לא יהיה להם זכרון שנאמר (קהלת א יא) אין זכרון לראשונים וגו':

לא יצלח אלו אומות העולם שעומדין על ישראל אין מצליחין למה דומין לאדם שהוא רעב וישן ואכל בחלומו וכשהוא מקיץ משנתו נפשו עטופה עליו שנאמר (ישעיה כט ח) והיה כאשר יחלום הרעב והנה אוכל והקיץ וגו':

כל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי כל לשונות לא נאמר אלא כל לשון מלמד שלשון אחד ערך סדרי קללות על ישראל זה בלעם:

זאת נחלת עבדי ה' אלו ישראל שהן נחלתו של הקדוש ברוך הוא בעולם שנאמר (דברים לב ט) כי חלק ה' עמו וגו':

וצדקתי מאתי נאם ה' דעו כמה צדקה וגמילות חסדים עשיתי עמכם בימי בלעם והוא שנאמר (מיכה ו ה) עמי זכר נא וגו' מפני מה עבר בלעם על דעתו של הקדוש ברוך הוא והלך לקלל את ישראל שסבר בעצמו על ידו נגאלין ישראל ממצרים ועל ידו תנתן תורה לישראל כיון שיצאו על ידי משה ונתנה תורה על ידי משה מיד נתקנא בהן וערך עליהם סדרי קללות והקדוש ברוך הוא הפכן לברכה שנאמר (דברים כג ו) ויהפוך ה' אלהיך לך וגו' ואומר (במדבר כג ה) וישם ה' דבר בפי בלעם ואין דבר אלא מלאך שנאמר (תהלים קז כ) ישלח דברו וירפאם בא המלאך וישב בגרונו של בלעם וכשהוא היה רוצה לברך מניחו רוצה לקלל בולמו:

מהו [וישא] משלו... [אמר] משלו תביא קללות אמר לו הקדוש ברוך הוא נופל אי אתה מועיל בקללתך כלום מיד אמר בלעם לבלק ראיתי שאני כפוי טובה ואתה כפוי טובה אני מבני בניו של לבן ואתה מבני בנותיו של לוט ואבותיך לא [נשארו חיים] בעולם אלא בזכותם של אלו שנאמר (בראשית יט כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו' בלבן כתוב בו (בראשית ל כז) נחשתי ויברכני ה' בגללך ואנחנו מחזרין על רעתם וכן הוא אומר (משלי יז יג) (משלם) [משיב] רעה תחת טובה וגו':

מן ארם ינחני אמר לו בלעם לבלק על ידך נטרדתי לגיהנם שאין הנחה אלא גיהנם שנאמר (יחזקאל לב יח) בן אדם נחה על המון מצרים והורדהו אותה ובנות גוים אדירים אל ארץ תחתיות את יורדי בור:

ומהררי קדם אמר לו צופה ואני ורואה שבהרים גדולים הם תלוים ואין כל בריה יכולה ליגע בהן אין הרים אלא אבות העולם שנאמר (מיכה ו ב) שמעו הרים את ריב ה' וגו':

לכה ארה לי יעקב מה השיבו בלעם אמר לו אלהיהן של אלו זועם בכל יום על עולם חמתו [אראה] שאכוין אותה שעה [ואקלל אותם] שנאמר (תהלים ז יב) אלהים שופט צדיק ואל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה הוא רגע אחד מחמשת (ריבו) ריבוא ושמונה מאות וארבעים בשעה אבל מה עשה [הקדוש ברוך הוא באותן הימים] לא קבה ולא זעם שנאמר (מיכה ו ה) למען דעת צדקת ה' [והיינו דקאמר בלעם לישראל] מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה' [אמר בלעם] לבלק ומה אעשה בהן אין קללות מועילות להם כבר בירכן הקדוש ברוך הוא ואמר להן (דברים טו ד) אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך יברכך וגו' וכשקיללו תלה קיללתן באחרים שנאמר (דברים טו יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ היקשן לאדם הראשון אדם כשנתברך כתיב (בראשית א כז) זכר ונקבה ברא אותם ויברך אותם וגו' וכשסרח ובקש לקללו תלה קללתן באחרים שנאמר (בראשית ג יז) ארורה אדמה בעבורך:

כי מראש צורים אראנו ראה יעקב אביהם כמה שנים עבד בבית לבן ולא ראה קרי [יש לך יצורים גדולים כיוצא באילו ומנין שלא ראה יעקב קרי] שכשרצה לברך את השבטים אמר לראובן כחי וראשית אוני (בראשית מט ג) יש לך צורים גדולים כיוצא באלו:

מגבעות אשורנו אמר לו אמותיהן של אלו דומות לגבעות שאין להן דחייה לעולם שרה אמרה אשה שמתקנת את העריבה וכן רבקה ותשימם בכר הגמל (בראשית לא לד) יש לך אדם ש:

וכן רחל עבד בה יעקב שבע שנים והכניסו אחותה תחתה ושתקה יש לך אמהות כיוצא באלו:

הן עם לבדד ישכון אמר לו אומה זו יש לה לבלות את כל האומות והן לבדן יירשו את העולם שנאמר ובגוים לא יתחשב לא יוותר בעולם אלא הן ואלוהיהן שנאמר (דברים לב יב) ה' בדד ינחנו ואין עמו וגו' ואף על פי שהן מושלין בעולם אין עולה להן מחשבונן עד שימשלו לבדן בעולם שנאמר הן עם לבדד ישכון וגו' ומהו ובגוים לא יתחשב אלו אומות העולם שהן מונין לחמה סופן לבלות בגיהנם שנאמר (מלאכי ג יט) כי הנה (יום) היום בא בוער כתנור וגו' וישראל שהן מונין ללבנה סופן להתחדש כלבנה שנאמר (ישעיה ל כז) והיה אור הלבנה כאור החמה וגו: